

הרב יהושע מונרשיין

עיה"ק ירושלים

סגולות והנהגות לשעת מגיפה ר"ל מאדמו"ר בעל ה'תניא' וצאצאיו

[א]

לפנינו שאלה ששאלו אנשי העיר אורשא מאת אדמו"ר הצמח-צדק, ותשובתו אליהם.

השאלה נשאלה בתחילת שנת תקפ"ח, היא שנת חייו האחרונה של אדמו"ר האמצעי ר' דובער מליובאוויטש, שאז לא היה הצמח-צדק עדיין רבם של חסידי חב"ד. וזאת, מפני שעוד בקיץ תקפ"ז נסע אדמו"ר ר' דובער למקום מנוחת אביו – אדמו"ר הזקן בעל ה'תניא' – אשר בהאדיטש הרחוקה, שם עשה את הימים הנוראים דשנת תקפ"ח, ושוב לא חזר לביתו שבליובאוויטש עד הסתלקותו בחודש כסלו שלאותה שנה (ראה: בית-רבי, ח"ב, פ"ו).

השאלה והתשובה נעתקו מכ"י מוסקבא 159 (דף 165 ב), שרובו ככולו מאמרי חסידות חב"ד.

שאלה ובקשה מאדמו"ר שליט"א ר' מנחם מענדל, אודות חולאת החוזרת על העיר ר"ל

לכבוד ידיד ה' הרב הגדול בתו"ח המפורסם מהור"ר מנחם מענדל,

היות שבעוה"ר חוט הדין שלמעלה משוך עלינו זה כמה חדשים ליסרנו במיתת אנשים, עד שכמעט אין יום שלא ימותו ג' או ד' נפשות ר"ל, לזאת להתאפק לא אוכל מבלי להפיל תחינתנו לפני רופכת"הי אשר שום ישים אל לבו להשתתף בצערנו, להתגולל עלינו בעוז החסד ועוצם הרחמנות לחוס עלינו ועל עוללינו וטפינו, להורות לנו המעשה אשר נעשה, ולעורר מקורי החסד והרחמים, שבלי ספק, נוסף על ידיעת נפשו, מקובל אצלו ענינים סגוליים מכבוד מאור עינינו ורוח אפינו זקינו הגאון המובהק המפורסם כ"ק אדמו"ר ז"ל נ"ע² ובנו חותנו כ"ק אדמו"ר שי' לאוי"ט. שבאמת כל גוף נשבר מאנחה אשר גבר, כי זה בכמו שלושה חדשים סעו ממנו למנוחות קרוב לשני מאות נפשות, אשר ע"ז כל נפש ידאב עלי כל לב הנכאב ומלאה עצב ותוגה מאשר פשטה הנגע, עד שלא יתענגו בטעם הזיו והנוגה, ולאבל נהפך כל חגה.

1. = רום פאר כבוד תורתו הרם.

2. הוא אדמו"ר הזקן בעל ה'תניא', זקיני של הצמח-צדק.

3. הוא אדמו"ר האמצעי ר' דובער מליובאוויטש, בנו של אדמו"ר הזקן וחוננו של הצמח-צדק.

ולזאת (יקיצנו) [יעצונו] כליותינו להודיע לכבוד רופכתה ע"י המשולחים מוכיז צערנו וצרותינו, ולהתנפל לפני רגליו בענין הבקשה להורות לנו הסגולה גשם ונגלה אשר נעשה, והוא בחכמתו וצדקתו יעשה בענינים רוחניים וצפונים ונעלמים, ומעיני בשר מכוסה.

אלה דברי המעתירים והמבקשים, ובאנו על החתום היום יום ב' א' דחווה"ס שנת תקפ"ח פה אורשא יצ"ו.

תשובה מאדמו"ר שליט"א ר' מנחם מענדל שי' אצ"ה תתמ"ב

אף שאיני כדאי לשלחתם אלי, אך לא אוכל להשיב ריקם מפני כבוד הציבור. והנה נזכרנו שבכיוצא בזה ציוה כאדמו"ר הגאון זצלה"ה זי"ע לעשות מעשה דר' אחא הנזכר בזה"ק ח"א דק"א, וע"ש בהרמ"ז. עוד לפי מאמר ידידנו המוכיז שי' שנסתבך בילדים ענין ... ר"ל, הרי שנינו פ"ה דאבות דבר בא לעולם על מיתות כו', ואי לזאת על האבות והמלמדים לראות לאפרושי מאיסורא ולהוכיחם על פשעיהם שישובו מכסלה.

עוד שם במשנה ומפני גזל מתנות עניים, ע"כ ראוי להרבות בצדקה, וצדקה תציל ממיתה עצמה. ומבואר באגה"ק⁵ שיש מעלה גדולה ונפלאה בנתינת הצדקה בהרבה פעמים, אפילו אם הסך עולה הכל אחד, וכמ"ש הרמב"ם בפ"י המשניות באבות ע"פ והכל לפי רוב המעשה וכו'.⁶ ועי' בס' לבו"ש שכתב ג"כ בדינים שבסוף הספר.⁷ לכן ראוי שכל מי שאפשר לו יתן

4. ב'מדרש הנעלם' בזה"ק שם, שציוה ר' אחא לאנשי כפר טרשא לקחת ארבעים איש מהיותר צדיקים שבהם, לחלקם עשרה עשרה ולהעמידם בארבע פינות העיר, ולומר בכוונה גדולה את פרשת הקטורת וענין הקרבן. אח"כ ציוה עליהם לילך לאלו הנוטים למות, ושם יוסיפו לומר גם את הפסוקים ייאמר משה אל אהרן קח את המחטה וגו' ויעמוד בין המתים גו' [והמגיפה נעצרה] (ובהמשך החזירם בתשובה ושינו את שם המקום ל"מתא מחסיא").

ובפירוש הרמ"ז שם (בהשמטת ענייני הקבלה ורמזי השמות שבלשונו): הבני כפר טרשא היו חכמים... והודיעו לר' אחא שהיה כח הפסולת מרובה ושלא היה כח בשכינה כביכול לבטלו.. ורצה להציל אותם העשוקים בסגולת המסורות לישראל.. ולתיקון זה ציוה שיקומו ארבעים מהצדיקים שבהם.. והכוונה לייחד המילואים עם ד' עיקריהם וגם הם לד' זוויות, ויאמרו הקטורת.. שבפעולת הקטורת או באמירתו בכוונה מסתלק רשותו [של הסימ]. חירות ממלאך המות וכו'.

5. ב'אגרת-הקודש' (שבס' ה'תניא') סי' כא: מצאנו ראינו בעבודת הצדקה מעלה פרטיות גדולה ונפלאה אין ערוך אליה, להיות מעשה הצדקה נעשית בפעמים רבות, וכל המרבה הרי זה משובח. ולא בפעם אחת ובבת אחת, גם כי הסך הכולל אחד הוא, כמ"ש הרמב"ם ז"ל בפירוש המשנה.. [ו]כביאר היטב טעמו ונימוקו, כדי לזכך הנפש ע"י רבוי המעשה.. [ומלבד זאת], מעשה הצדקה הנעשה בפעמים רבות להמשיך חיים עליונים לייחד יחוד עליון פעמים רבות וכו'.

6. מובא בקצרה באגה"ק שבהע' הקודמת. וז"ל הרמב"ם (בפירוש המשנה אבות פ"ג מט"ו): שהמעלות אמנם יגיעו בכפול המעשים הטובים פעמים רבות, ועם זה יגיע קנין חזק.. והמשל בו, כשיתן האדם למי שראוי אלף זהובים בבת אחת לאיש אחד, ולאיש אחר לא נתן כלום, לא יעלה בידו מדת הנדיבות בזה המעשה האחד הגדול, כמו שמגיע למי שהתנדב אלף זהובים באלף פעמים, ונתן כל זהוב מהם על צד הנדיבות. מפני שזה כפל מעשה הנדיבות אלף פעמים, והגיע לו קנין חזק, וזה פעם אחת לכד התעוררה נפשו התעוררות גדולה לפעול טוב, ואח"כ פסקה ממנו.

7. 'לבושי שרד' ליורה-דעה (להרה"ק בעל ה'ערבי נחל'), ובסופו חידושי דינים מלוקטים השייכים ליורד. וז"ל שם (בסעי' קג-קד): חייב כל אדם להחזיק במדת הצדקה, ושיהיה לו כיס מיוחד לצדקה. וביארו המחברים, שטוב יותר ליתן מעט מעט, מליתן הרבה בפעם אחת. לכן ראוי לו לאדם שיתן בכל פעם מטבע אחת לכיס של צדקה, וכן יעשה בכל שעה, והכל לפי ערכו והשגת ידו, עד שיצטרף מה שיתן בכל היום לחשבון גדול. והכל יעשה לשם שמים. וכשמזדמן לו מי שצריך לקבל צדקה, אז יחלק מהכיס.. דכך ראוי לנהוג. ולדעתי זה הוא

מטבע א' מידי שעה [ו]קודם כל תפלה, בענין שיהי' חיי קטנים⁸ בכל יום. ואח"כ יכול לחלוק מצדקה זו כרצונו, גם על מה שהי' מחלק בלאו הכי. ומי שא"א לו, יתן פחות מזה, מ"מ יתן כמה מטבעות בכל יום.

גם יתקנו המדות והמשקלות, שהם גדול עונשן מעונש עריות.⁹ לפי שאמרו המוכ"ז שהחולאת געל זוכט¹⁰ ר"ל, נכון מאוד להזהר בפת שחרית שמצלת מן החולאים התלויים במרה.¹¹ ויהי' ברחמיו יסיר מהם כל חולי.

בראשית חכמה שער התשובה ספ"ו העתיק דברים המאריכין ימים הנז' בדברי רז"ל, ואחד מהם ולא ישנתי בביהמ"ד¹² כו'. וא"כ מכ"ש שיש להזהר שלא לשוח שום שיחה בטילה ח"ו בבהמ"ד משיתחיל הש"ץ להתפלל עד גמר קדיש בתרא, שחרית ערבית מנחה.¹³ וע"ש ליזהר במדת אמת שסגולתו לאריכות ימים. ובפרט בדבר הכתוב בעשרת הדברות כבוד את אביך ואת אמך למען יאריכון ימיך כו'.

[ב]

'קבלה' זו נעתקה בכ"י מוסקבא הנ"ל, בהמשך לשו"ת שבאות הקודמת, ומתייחסת לאדמו"ר הזקן.

בכלל עושי צדקה בכל עת. וע"ז אמרו רז"ל בביב (ט, ב) מה שריון זה כו' כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול. ויש לכל אדם כשר לנהוג כן לשם שמים. ובביאורו שם (אות רטו): ידוע שהעבודה צורך גבוה, כי כך עשה הקב"ה עולמו למען יהי' שכר ועונש.. ולכן ברגע שהאדם עושה מצוה גורם תענוג בכל העולמות ותענוג כביכול להש"י, וביחוד במצות הצדקה כי רב כחה. ולכן, האיש אשר מכיין בכל מעשיו רק למען כבוד שמו הגדול, ולא לשום שכר, הנה זה האיש לא יחפוץ ליתן שני פרוטות בפעם אחת לצדקה, ומכ"ש הרבה פרוטות, כי הרי כשם שגורם תענוג בנותנו לצדקה דינר זהב, כך גורם בנותנו פרוטה, ולכן יתנדב לבו לכבוד ה' לעשות הרבה פעמים מצות הצדקה, ויתן בכל פעם פרוטה, ממה שיתן בפעם אחת כמה פרוטות. אמנם חלילה לו לחשוב שכבר יצא י"ח בעשותו עשר פעמים צדקה בכל פעם פרוטה, אם ידו משגת ליתן הרבה, אלא אדרבא יוסיף אומץ במצות הצדקה בכל יכולתו, ויתן כ"כ פרוטות עד שבהצטרפן יעלה בכל יום לחשבון גדול. והרוויח שהוא מהעושי צדקה בכל עת, וגורם כמה וכמה פעמים תענוג ושפע בכל הקדושה. ואמנם, עדיין לכאורה יש גם חסרון בעשותו ככה, כי פשוט הדבר שהנותן פרוטה – עם היותו גורם תענוג למעלה כמו הנותן דינר זהב עכ"ז שכר הנותן דינר זהב מרובה ביותר בכמות ואיכות, וא"כ זה שנותן בכל פעם פרוטה, לא עשה מעולם מצוה אחת גדולה כמו זה שנותן דינר זהב. אלא, שזה שאינו מכיין במעשיו לשום קיבול שכר רק לכבודו ית', אינו חושש אף אם יהיה שכר הנותן דינר זהב בפעם אחת עולה יותר מקיבוץ כל הפרוטות שלו. וע"ז אמנם הבטיחו חז"ל שבעשותו ככה ואינו חושש לשכרו, הנה שכרו ארוך על כל פרוטה כמו שעולה צירוף כל הפרוטות יחד. והוא המשל בהשריון, שכאשר יהיה בלי קשקשים יהיה בגד חשוב ונאה בלתי מתחבר מחלקים קטנים, אלא שאין עושה פעולה במלחמה כ"כ. משא"כ בהיותו מחובר מהקשקשים הקטנים, נעשה מכללם מלאכת השריון בתכלית להגן במלחמה, ויש על כל חלק החשיבות מהשריון כולו, כי בקיבוצם נעשה שריון שלם, מה שא"א בהיחסר אחד מהם. וכן הענין בצדקה, כי אם היות בנותנו דינר זהב בפעם אחת הוא מנה אחת אפים, מ"מ בהצטרף כל הפרוטות לחשבון דינר זהב, אזי בעד כל פרוטה מקבל שכר מה שניתן בעד דינר זהב, מאחר שכוונתו היה בנותנו הפרוטות לאחדים כדי שיתרבה התענוג למעלה, א"כ בכל פרוטה היתה כוונתו ליתן עוד הרבה, ולכן כל פרוטה בפ"ע מצטרפת לחשבון גדול, וכאמור.

- והבן, כי הוא ביאור נכון, ואין להאריך יותר ודריק.
- 8. המטבע הקטן ביותר (כגון קופיקות ברוסיה).
- 9. גמ' ב"ב פח, ב (קשה עונשן של מדות וכו') ורמב"ם פי"ז מגניבה ה"ב. ובשו"ע חו"מ סי' רלא סי"ט, ובשו"ע אדמו"ר ה"ל' מדות ומשקלות ה"ט"ז (קשה עונשן של מדות ומשקל וכו').
- 10. jaundice; צָהָבָה.
- 11. גמ' ב"מ קו, ב (ששמונים ושלושה חלאים תלויין במרה, וכולן פת שחרית במלח וקיתון של מים מבטלתן). ש"ע אדמו"ר א"יח סי' קנה ס"א.
- 12. תענית כ, ב.
- 13. כאן נקט בלשונו של זקינו באגרת-הקודש (שבט' התניא) סי' כד: שלא לשוח שיחה בטלה משיתחיל הש"ץ להתפלל התפלה, עד גמר קדיש בתרא, שחרית ערבית ומנחה.

קבלה מאדמו"ר ז"ל נ"ע

שבעת מקרה העדר נפשות ר"ל, יכריזו ברבים הירושלמי שהביא התוס' בסוטה (דף נ"ד ע"א) על מה שאמרז"ל שבירדן קבלו ישראל עליהם ערבות על הנסתרות, וראי' מעכן, ע"ז אמר רבי לוי ביבנה הותרה הרצועה, יצאה בת קול ואמרה אין לכם עסק בנסתרות. איש בחטאו ימות וצדיק באמונתו יחי'.¹⁴

[ג]

גם 'סגולה' זו רשומה בכ"י מוסקבא (דף 66 ב), וגם היא מתייחסת לאדמו"ר הזקן.

סגולה נפלאה לחולה ר"ל בעת המצוי

(הועתק אות באות מהעתקה שנייה לכתב יד קודש אדמו"ר נ"ע)

עשרה אנשים ביחד יאמרו אצל החולה פעם א' אחר חצות הלילה ופעם ב' סמוך למנחה, ויאמר משה אל אהרן קח את המחיתה כו', עד והמגפה נעצרה [קרח יז, יא-טו].

אח"כ יאמרו פ' הקטורת ויאמר ה' אל משה קח לך כו' [תשא ל, לד], עד סוף פטום הקטורת.¹⁵ ויאמרו פסוק הראשון ויאמר ה' כו' ג' פעמים, ואח"כ יאמרו ג' פסוקים ה' צבאות עמנו כו' ה' צבאות אשרי כו' ה' הושיעה כו' ג"פ. ואח"כ יאמרו ויקרא משה לכל זקני ישראל, עד וישתחוו בפ' בא [יב, כא-כח].

ואח"כ יאמרו למנצח בנגינות כו' אלקים יחננו כו' [תהלים סז].

אח"כ יאמרו פסוק ויאמר אליהם ישראל אביהם א"כ איפוא זאת עשו כו' [מקץ מג, יא].

אח"כ יאמרו פסוק ויהי גועם [תהלים צ, יז] ג"פ, ומזמור יושב בסתר [שם צא] עד בישועתי פ"א.

ועל העתקה הראשונה שהועתקה מגוף הכתב כ"ק אדמו"ר נ"ע בא עה"ח מוהר"ר יצחק אייזיק במויה זלמן, שמש ונאמן דב"ד צדק דק"ק מאהליב יצ"ו.¹⁶

[ד]

כאן מכתבו של האדמו"ר ר' יהודה ליב מקאפוסט (בנו של הצמח-צדק), שבו מעתיק הוא 'סגולה' מאדמו"ר הזקן.

14. הסיום 'איש בחטאו ימות וצדיק באמונתו יחיה' אינו בחוספות שם, וגם לא בירושלמי (סוטה פ"ז ה"ה).

15. משיטפא דלישנא נראה לכאורה, שכוונתו לנוסח הנאמר בתפילת השחר יתנו רבנן פיטום הקטורת כיצד' (שהוא מיוסד על הבבלי כריתות דף ו' ע"א, והירושלמי יומא פ"ד ה"ה), וא"כ בפסוקי פרשת הקטורת (דלעיל) אומרים עד פס' לו (ישחקת ממנה.. קודש קרשים תהיה לכם), ובנראה שמוסיפים ביניהם גם את הקטע: ונאמר יזהקטיר עליו אהרן.. לפני ה' לדורותיכם* (תצוה ל, ז-ח), וכפי שהוא בנוסח התפילה שם.
16. לא מצאתיו בין השמשים והנאמנים החתומים בפנקס מאהילוב (כת"י פ"ט"ב C126). ואולי השמש ונאמן דב"ד צדק אינו זהה ל'שמש ונאמן הקהל', שהוא זה החותם בפנקס הקהל.

המכתב מצוי בכ"י ווארשא 1007 (דף של, א), ונדפס בס' 'מאה שערים' (דף כ) ומשם ל'אגרות בעל התניא' (עמ' רלד).

סגולות מרבינו הגדול נ"ע

ששלח אדמו"ר הרי"ל נ"ע לאנ"ש דליעפליא בעת זעם ר"ל

ה' ישפות שלום וכט"ס לכ' ידידי הנגידיים המופלגים הוותיקים שי' דק"ק ליעפלי'.

מכתבם קבלתי. יהי רצון מלפני השי"ת שיקויים בכם כמי"ש והסירותי מחלה מקרבך. ומוס"פ צעטיל סגולות מכאאזמו"ר נ"ע בג"מ.

ויקבלו החיו"ש והברכה בכל כו' ידים דו"ש מלונ"ח

יהודה ליב

נכון ללמוד בכל בהכ"נ או כאו"א בביתו פ' קטרת עם פירש"י (בל"א צו פאר טייצין),¹⁷ היינו בפ' תצוה [ל, א] מן ועשית מזבח כו' עד סוף. *זובפ' תשא פרשה א' פסוק כ"ב [וידבר.. ואתה קח לך בשמים ראש..] עד סוף פס' ל"ח. *זובפ' קרח סי' ט"ז מפסוק ל"א [ויהי ככלותו לדבר.. ותבקע האדמה..]²⁰ עד והמגפה נעצרה.

גם לקרות פרשיות הנ"ל שנים מקרא ואחד תרגום.

גם מי שאפשר לו ללמוד ברמב"ם ח"ג²¹ מענין הקטרת מפ"ג להל' תמידין עד סוף הלכה י"א.

והשי"ת ברוב רחמיו וחסדיו יסיר כל מחלה מאתם ומעלינו ומכל אחביי אבי"ר.

ולהרבות בצדקה כן צדקה לחיים.

17. =לבאר מלה במלה בלשון אשכנז.

18. היא פרשת בניית מזבח הקטורת (שלא נכללה בצעטיל הנ"ל [אות ג] בשם אדמו"ר הזקן), וההקטרה.
19. נוסח זה כולל את פרשת שמן המשחה, ומסתיים במלים 'ונכרת מעמיו', ודברים אלו צריכים ביאור. ואילו בצעטיל הנ"ל (אות ג) נאמרים רק הפסוקים השייכים לעשיית הקטורת (לד-לו. ראה בהע' 15 ולהלן אות ה). על הקשר בין סמי שמן המשחה וסמי הקטורת, ראה בפירוש הרמב"ן (פ' תרומה כה, ו; תשא ל, לד). אור-התורה לאדמו"ר הצי"צ (תשא עמ' א'תתקמו), מאור-ושמש השלם (רמזי פורים, עמ' שלו הע' נב).
20. בצעטיל הנ"ל (אות ג), לומר מ"זיאמר משה אל אהרן, שהוא סי' י"ז פס' י"א (ואליבא דשניהם מסיימים ב"זהמגפה נעצרה", סי' י"ז פס' ט"ז). ולכאורה גירסת הנוסח הארוך צ"ע, כי מה לנו לומר פסוקי פורענות בעת צרה. וברוך הידוע.

21. ב'אגרות בעל התניא' (עמ' רלד, הע' 3) מציב כאן 'סימן שאלה'. והנה בדפוסים רבים של הרמב"ם נאמר בסוף חלק זמנים: 'ובכאן נשלם החלק הראשון..', ובסוף חלק קדושה: 'ובכאן נשלם החלק השני..', ובסוף חלק טהרה: 'נשלם חלק שלישי..'. (במהדורות הנפוצות כיום נשמט 'סיום' החלק השלישי, אבל ראיתו בכל הדפוסים שבדקתי ושהיו נפוצים באותן שנים, והם: פיורדא תקכ"ה-תקכ"ז, בארדיטשוב תקס"ח-תקס"ט, דיהרנפורט תקס"ט-תקע"ד, לעמבערג תקס"ט-תקע"א, בערלין תרי"ט). הרי לן שהי"ד החזקה נחלקה גם בחלוקה שונה – היא החלוקה הפיונית לארבעה כרכים – שעל-פיה נמצאות הלכות אלו בחי' [והעירני הר"ר ברוך אבערלאנדער יצ"ו, מהאמור בזה בס' 'הרא"ש רבינו אשר ב"ר יחיאל וצאצאיו חיהם ופעלם' (לרא"ח פריימן הי"ד), עמ' קמד] (בנוסח הנדפס ב'מאה שערים' ו'אגרות בעה"ת' נאמר כאן 'חי'ב'. אך בפנים העתקתי כפי שהוא בכ"י ווארשא 1007 וכפי שהוא לנכון).

[ה]

נוסח קרוב לזה [אך בהשמטת הפסוקים מפ' קורח] נמצא בכ"י מוסקבא 247.
 ללמוד בכל יום פ' ועשית מזבח עצי שיטים קטורת כו' עד סוף הסדרה עם
 פירש"י, ואח"כ לקרות כל הפרשה שמו"ת.
 ואח"כ ילמוד בפ' תשא מן ויאמר כו' קח לך סמים עם פירש"י עד סוף
 הענין. וגם לקרות שמו"ת.
 ומי שאפשר לו ילמוד בהרמב"ם בהל' קטורת.
 כך מקובלני מאזמו"ר נ"ע זיע"א.

[ו]

להלן שלושה מכתבים מהאדמו"ר ר' ש' זלמן מקאפוסט, נכד הצמח-צדק (בנו של
 האדמו"ר ר"ל, לעיל אות ד), ומפליא שגם הם נכתבו לאנשי העיר אורשא (כדלעיל
 באות א). עיר זו סמוכה מאוד לקאפוסט.
 כדרכו ברוב מכתביו לחסידים, לא חתם האדמו"ר מקאפוסט את שמו במכתביו.
 המכתבים נעתקו מכ"י ווארשא 1007 (דף רחצ, ב ואילך).

מאדמו"ר שליט"א לארשע בעת המחלה (חולירייע ר"ל)

בע"ה יום ד' ער"ח אלול ימי רצון ורחמים.

קבלתי אגרתכם. ללמוד בבוקר (קודם תפלת שחרית) בשמחה פ' חומש עם
 רש"י, ומשנה משניות, ופרק תניא. והעיקר לא לירא ולא ליפחד כלל, כי זה
 אסור ע"פ ד"ת וגם ע"פ מדת מוסר (לפנים משורת הדין), כ"א לבקש רחמים
 בשמחה.

הקב"ה ירחם על עמו ונחלתו, ויסיר המחלה מעליכם ומעל כל ישראל,
 שלא תראה ולא תמצא עוד על הארץ לנצח, וכל החולים ישלח דברו הטוב
 וירפאם רפוי"ש מהרה כיר"א.

בע"ה יום ה' ר"ח אלול ימי רצון ורחמים.

ה' ישפות שלום לחיים טובים לכללות קהלות עדת ישורון, מופלגים וז"ח
 נגידיהם י"א דק"ק ארשע, ובראשם ההמ"ץ²² המפורסם, ה' עליהם יחיו לנצח.
 מכתבם קבלתי וקריתי בגודל השברון לב ובמר נפש. תיכף ומיד כתבתי
 נוסח עבור כללותם שי', ושלחתי ע"י המיוחד לזה.²³ כי אני מונע א"ע מלילך

22. =הרב המ"ץ. ואולי הוא מוה"ר יצחק אייזיק אביד אורשא, שאליו כתב הצמח-צדק תשובה בשנת
 תרי"ג (ראה שו"ת צ"צ אהע"ז סי' שסה).

כעת, וגם עבורי ועבור בני עירי שיינ²⁴ שלחתי ג"כ עשרים אנשים שיינ, ולא הלכתי בעצמי.

הקב"ה ברחמיו המרובים ירחם על עמו ונחלתו ויסיר מיד מעליכם ומעל כל ישראל כל נגע וכל מחלה, ובפרט המחלה הזאת ר"ל לא תראה ולא תמצא עוד בארץ, וכל החולים שנחלו במחלה זו או בחולי אחר, ישלח הקב"ה דבר הטוב וירפאם מהרה רפו"ש בתוך כ"י. ונאמן הוא בעל הרחמים לרחם בכל עת.

ידידם דוש"ת מלב ונ"ח ומתפלל שלומם ובריאותם בעזה"ש.

ב"ה ר"ח אלול.

אהו' ש"ב ר"ז שי' ולכל אנ"ש שיחי'.

אתמול הושבתי לכם ע"י הציר. עיקר ענין זה הוא רק שלוחה מאתו ית' להראות השגחתו ית' למעלה מהטבע (במה שנעלם מכל החכמים והדאקטורים סיבת דבר זה ממה ולמה כו'), והמכוון לזה כדי שהחי יתן אל לבו לשוב כ"א מחטאו. והזמן לזה בתפלה באהבת עולם ובברכת השיבנו וסלח לנו, ובאמירת תחנונים שאחר שמונה עשרה. ודי בזה, ולא להיות בעצבון יותר ח"ו בשום פנים, ובהסכם חזק חק ולא יעבור כו' (וזולת זה אין מה ליפחד כלל, כי ח"ו לא ניתן רשות כו' ה"י).

ובלב נכנע ושמח לבקש רחמי ה' המרובים, הטוב כי לא כלו רחמיך. וללמוד בשמחה כמ"ש אתמול, ולבטוח במדת טובו ורחמנותו שיאמר כו' הרף. ויוסיף לכם שנות חיים טובים וארוכים בתוך כלל כל ישראל כי"ר אמן.

23. הכוונה, כנראה, שהוא כתב נוסח 'פדין נפש' ושלחו לקרותו באוהל קברו של הצמח-צדק.
24. = שיחיו נצח.

לחנך עצמו בתורה לשמה בימי החנוכה

כל איש ישראל מחויב לחנך א"ע בלימוד התורה לשמה לזכות באור החכמה העליונה אשר מופיע בימי החנוכה ויכוון לעשות כ"ד קשוטי כלה כמ"ש (משלי ל"א כ"ח) קמו בניה ויאשרוה בעלה ויהללה, כי בתחלה קמו בניה ויאשרוה במצות ובמעשים טובים והשכינה מתפארת חזי במאי ברא אתינא לקמך, ובזה בעלה ויהללה, וז"ש (במדבר ז, פד) זאת חנוכת המזבח ביום המשח אותו מאת נשיאי ישראל, היינו לתקן השכינה שנקראת זאת, ביום המשח אותו לשון אות, וזה הרמז (בראשית ב, כג) כי מאיש לקחה זאת, היינו שתיקון לזאת הוא ע"י איש האלקים. (תפארת שלמה פ' מקץ)